

WALDEMAR SEREMAK SAC

WYZWANIA STOJĄCE PRZED WIERNYMI W ZWIĄZKU Z POTRZEBĄ REALIZACJI PRZEZ KOŚCIÓŁ W III TYSIĄCLECIU DZIEŁA NOWEJ EWANGELIZACJI

WSTĘP

Jak czytamy w Ewangelii według św. Łukasza, Jezus Chrystus na początku swej publicznej działalności objawił, że przyszedł na ziemię, aby niósł ubogim dobrą nowinę, więźniom głosił wolność, a niewidomym przejrzenie (por. Łk 4, 18), czyli że przyniósł odpowiedź na najgłębsze pytania, które nurtują ludzi, aby ukazać im i wprowadzić ich na drogę zbawienia. Żyjemy w czasach, w których niezwykle rozległy i różnorodny jest obszar ludzkiej biedy, bardzo wielu ludzi odczuwa głód prawdy, dobra, miłości, sprawiedliwości, autentycznego pokoju i radości, ma poczucie niemocy wobec trudności, doznaje znużenia i zagrożonych jest popadnięciem w rozpacz. Na niektórych obszarach świata można zauważyć szerzenie się dechrystianizacji, rozpad chrześcijańskiej tkanki społecznej i tkanki kościelnej. Szerzy się taki styl życia, jakby Boga nie było. Stąd zaistniała potrzeba przeciwstawienia się tym tendencjom. Papież Jan Paweł II dostrzegł, że potrzeba nowej ewangelizacji oraz ożywienia zaangażowania Kościoła na rzecz misji *ad gentes*, to jest powiększenia liczby podmiotów, biorących udział w dziele prowadzonej dotąd przez Kościół ewangelizacji, wzbudzenia w nich poczucia odpowiedzialności za realizację zleconej przez Chrystusa tej wspólnocie zbawienia misji zbawczej, za zbawienie się innych, odpowiedniego ich przygotowania do uczestnictwa w nim, m.in. poprzez formację duchową. Ojciec Święty zauważył, że konieczne jest zastosowanie przez te nowe podmioty nowych metod i środ-

ków, wypracowanie nowych form współpracy między nimi, wejście z tą posługą na nowe pola apostołstwa, poznania zagrożeń wiszących nad człowiekiem, jego rodziną, Kościołem i światem. To wszystko staje się wielkim wyzwaniem dla Kościoła i poszczególnych jego członków. Wielość tych wyzwań na pewno wymaga, by na nie właściwie odpowiedzieć. Skłania do poznania genezy i dostrzeżenia potrzeby nowej ewangelizacji, znajomości jej istotnych założeń, uświadomienia sobie aktualności wezwania przez Jana Pawła II wiernych do realizacji tego dzieła także dzisiaj, na początku III tysiąclecia dziejów chrześcijaństwa, przyjrzenia się zadaniom, które wierni mają do wypełnienia w związku ze spoczywającą na nich odpowiedzialnością za skuteczność tej ewangelizacji po zakończeniu obchodu przez nowy Lud Boży Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 i wejściu w nowe stulecie, a także zapoznania się z uwarunkowaniami, od spełnienia których zależy to, czy zainicjowane przez Jana Pawła II, i do końca jego pontyfikatu ustawicznie promowane, dzieło nowej ewangelizacji, przyniesie oczekiwane skutki, przyspieszy nadejście wiosny chrześcijaństwa, zaowocuje świętością wiernych i urzeczywistnieniem się w świecie cywilizacji miłości. Poznaniu, o którym powyżej mowa, ma służyć w niniejszym opracowaniu analiza nauczania głównego inicjatora – i promotora w całym Kościele – dzieła nowej ewangelizacji – Jana Pawła II.

I. GENEZA, POTRZEBA I ISTOTNE ZAŁOŻENIA WYPROMOWANEJ PRZEZ JANA PAWŁA II NOWEJ EWANGELIZACJI

Na pewno dla realizacji i rozwoju każdego dzieła rzeczą niezwykle ważną jest znajomość jego genezy przez tych, którzy podejmują się jego realizacji. Pytanie o początki dzieła nowej ewangelizacji nurtuje więc nie tylko historyków i osoby pragnące zrozumieć sens jej realizacji. Stawiają je sobie także ci, którzy pragną bliżej poznać zagadnienie nowej ewangelizacji, by aktywniej włączyć się w nie, bądź przyczynić się do pomnożenia jego skuteczności. Do przyjrzenia się genezie nowej ewangelizacji skłania też fakt, że w opracowaniach dotyczących początków tego dzieła dość często zbywa się milczeniem treść homilii Jana Pawła II, którą wygłosił on w Polsce, w Nowej Hucie, w przemysłowej dzielnicy Krakowa, w dniu 9 czerwca 1979 r., a skupia się uwagę na treści przemówienia wygłoszonego przez tego Papieża do Rady

Konferencji Episkopatów Ameryki Łacińskiej (CELAM) w Port-au-Prince na Haiti (9 marca 1983).

Tymczasem, to właśnie w Nowej Hucie (9 czerwca 1979) papież Jan Paweł II, inicjator dzieła nowej ewangelizacji, użył wyrażenia *nowa ewangelizacja* po raz pierwszy, nawiązując do wydarzenia, które miało miejsce w Polsce, w tej dzielnicy Krakowa, w okresie tzw. Millennium, kiedy to jej mieszkańcy podjęli walkę o chrześcijańskie oblicze ich miasta i o wolność dla Kościoła katolickiego w swej Ojczyźnie, stawiając krzyż w miejscu, gdzie pragnęli wybudować świątynię, czemu władze państwowe brutalnie się przeciwstawiły, gdyż zamierzały nie dopuścić do tego, chcąc aby nowo wznoszona dzielnica Krakowa była symbolem nowego, całkowicie doczesnego porządku, kształtowanego ideologią promowaną w bloku socjalistycznym¹. Przypominając to wydarzenie, Jan Paweł II zauważył, że na progu nowych czasów (Kościół w Polsce wchodził wówczas w nowe tysiąclecie swej historii), nowego tysiąclecia chrześcijaństwa w Polsce, wraz z postawieniem krzyża, od czego zawsze rozpoczyna się ewangelizacja, rozpoczęła się nowa ewangelizacja w tym miejscu i czasie, jakby druga, choć nadal była tą samą, co pierwsza. Istotna była w tej homilii swoista gra wyrażeń: „Nowa Huta”, „nowy krzyż”, „próg nowego Tysiąclecia”, „nowe czasy”, „nowe warunki”, „wejście w nowe Tysiąclecie na nowo Ewangelii”, „nowy początek ewangelizacji”, „nowa ewangelizacja”, które zestawione obok siebie sprawiły, że szczególniego wyrazu w wypowiedzi Ojca Świętego nabrało ostatnie z nich, składające się ze słów: „nowa ewangelizacja”². Warto przypomnieć, że drugi człon wyrażenia „nowa ewangelizacja”, słowo „ewangelizacja”, został spopularyzowany i uznany za termin bardzo ważny, niezwykle często używany w nauczaniu Kościoła katolickiego od chwili ogłoszenia przez papieża Pawła VI adhortacji apostolskiej *Ewangelii nuntiandi* (datowanej 8 grudnia 1975), która była owocem III Sesji Zwyczajnej Synodu Biskupów (mającej miejsce w dniach: 27 września – 26 października 1974). Trzeba zauważyć i to, że podczas wspomnianego synodu, obradującego pod hasłem: „Ewangelizacja współczesnego świata”, jednym z jego uczestników i relatorem doktrynalnej, drugiej, części schematu (o ewangelizacji współczesnego świata) był metropolita kra-

¹ Por. J a n P a w e ł II, *Krzyż nowohucki nowym nasieniem ewangelizacji*, w: t e n ż e, *Nauczanie papieskie*, t. II, 1, przygotowali do druku: E. Weron, A. Jaroch, Poznań 1990, s. 700-704.

² Por. W. S e r e m a k, *Miłosierdzie Boże a nowa ewangelizacja. Znaki czasu*, Lublin 2001, s. 175-176.

kowski, kardynał Karol Wojtyła, późniejszy papież Jan Paweł II³. Oba te doświadczenia miały z pewnością – obok innych istotnych czynników – wpływ na to, że w dniu 9 marca 1983 r., podczas pielgrzymki apostołskiej po krajach Ameryki Środkowej, Jan Paweł II w katedrze pod wezwaniem Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Port-au-Prince na Haiti, zwracając się do zgromadzonych tam członków Rady Konferencji Episkopatu Ameryki Łacińskiej, uczestników XIX Konferencji Plenarnej, stwierdził, iż przygotowania do jubileuszu 500-lecia ewangelizacji Ameryki Łacińskiej i jego obchody, przypadające na rok 1992, będą owocne, jeśli wszyscy biskupi, kapłani i wierni zaangażują się w nową ewangelizację. Zaznaczył przy tym, że trzeba ją rozumieć nie jako powtórną, lecz nową w swym zapale, w swych metodach i w swym wyrazie⁴. Warto tu dodać, że ta podróż apostołska Ojca Świętego miała miejsce na kontynencie, na którym dynamicznie rozwijający się Kościół znalazł się w sytuacji wielkiego zagrożenia, spowodowanego m.in. panującymi w tamtejszych krajach warunkami społeczno-politycznymi oraz reakcją na nie zwolenników tzw. teologii wyzwolenia, nawiązującej do ideologii marksistowskiej.

O genezie publicznego stwierdzenia przez Jana Pawła II, że istnieje potrzeba przystąpienia Kościoła do dzieła nowej ewangelizacji – i wezwania wiernych do włączenia się w nie – bardzo wymownie informują wypowiedzi papieskie na temat celów promocji wśród wiernych i realizacji przez Kościół tej nowej formy działalności zbawczej. Analiza treści nauczania Jana Pawła II o nowej ewangelizacji pozwala łatwo zauważyć, że zasadniczym motywem zainicjowania przez niego w Kościele dzieła nowej ewangelizacji – jak wyznał podczas swego pobytu w 1983 r. w Ameryce Łacińskiej – było to samo, co pobudzało apostołów do podjęcia i realizacji dzieła pierwszej ewangelizacji, tj. potrzeba wypełnienia wypowiedzianych do nich przez Jezusa Chrystusa w dniu Jego wniebowstąpienia słów nakazu misyjnego⁵. Bardzo cenne dla poznania motywów zainicjowania przez Ojca Świętego dzieła nowej ewangelizacji jest także to, co ujawnił on na ten temat w przemówieniu, które wygłosił 12 października 1992 r. w Santo Domingo w Dominikanie, pod-

³ Por. K. W o j t y ł a, *Ewangelizacja współczesnego świata*, w: *Chrześcijaństwo żywych* (W nurcie zagadnień posoborowych, t. VIII), praca zbiorowa pod red. B. Bejze, Warszawa 1976, s. 59-82.

⁴ Por. *Przemówienie Ojca Świętego Jana Pawła II do Rady Konferencji Episkopatów Ameryki Łacińskiej (CELAM)*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 4(1983), nr 4, s. 29-30.

⁵ Por. J a n P a w e ł I I, *Nowa ewangelizacja* [Homilia wygł. w Salto, 9.05.1988 r.], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 9(1988), nr 5, s. 20.

czas otwarcia obrad IV Konferencji Ogólnej Episkopatu Ameryki Łacińskiej (CELAM)⁶, określonym przez watykański dziennik „L'Osservatore Romano” z dnia 18 października 1992 r., w artykule zawierającym omówienie przemówienia papieskiego, jako „Magna Charta całego Kościoła zawsze będącego «w misji» [...] [i uznane za] prawdziwy traktat o ewangelizacji i o dynamizmie apostołskim, powierzony w Santo Domingo całej wspólnotie Kościoła żyjącego w świecie”⁷. W swym bardzo obszernym przemówieniu zaadresowanym do uczestniczących w spotkaniu biskupów latynoamerykańskich, Jan Paweł II stwierdził, że celem przystąpienia przez Kościół do dzieła nowej ewangelizacji jest udzielenie odpowiedzi na „nowe potrzeby ewangelizacyjne”, które wynikają z nadejścia nowych czasów, wymagających przekazywania Ewangelii w taki sposób, aby była ona zrozumiana przez współcześnie żyjących ludzi.

Jan Paweł II jeszcze bardziej ukonkretnił cel wezwania wiernych do realizacji przez nich dzieła nowej ewangelizacji podczas swej pielgrzymki apostołskiej do Holandii i Belgii w 1985 r. W dniu 14 maja 1985 r., podczas spotkania z Konferencją Episkopatu Holandii, zwrócił on uwagę na fakt, że z powodu zeświecczenia i dechrystianizacji wielkich obszarów Europy stały się one terenami misyjnymi, dlatego pasterze Kościoła powinni osiąść ducha misyjnego, który pobudzi ich do ustawicznego wychodzenia na spotkanie z ludźmi, by zanieść im Dobrą Nowinę⁸. Natomiast w Belgii Jan Paweł II stwierdził, że pobudką do wezwania przez niego wszystkich wiernych do realizacji dzieła nowej ewangelizacji było zauważenie jej potrzeby zaistniałej z powodu powstania społeczeństwa pluralistycznego, sekularyzacji, laicyzmu, zaniku instytucji zakonnych, indyferentyzmu religijnego, a także ateizmu⁹. Za szczególne wyzwanie stojące przed Kościołem uznał utratę wiary i odrzucenie Boga przez chrześcijan w imię własnego człowieczeństwa. W adhortacji apostołskiej *Christifideles laici* Jan Paweł II bardzo wymownie ukazał dzieło nowej ewangelizacji jako odpowiedź na takie zjawiska, jak: zubożenie religijne i „zupełny brak praktycznego odniesienia do Boga nawet w obliczu

⁶ Por. J a n P a w e ł II, *Nowa ewangelizacja, postęp człowieka, kultura chrześcijańska* [Przemówienie wygł. w Santo Domingo, 12.10.1992 r.], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 13(1992), nr 12, s. 22-31.

⁷ Por. *Nowe horyzonty w historii Kościoła i ludzkości*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 13(1992), nr 12, s. 42-43.

⁸ Por. J a n P a w e ł II, *Pasterz idzie przed trzodą*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 6(1985), nr nadzw. I, s. 18-19.

⁹ Por. J a n P a w e ł II, *Wobec nowych potrzeb ewangelizacji*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 6(1985), nr nadzw. II, s. 25.

najpoważniejszych problemów życiowych” (ChL 34), sekularyzm i ateizm, z krajów bogatych rozszerzające się na biedne. W dokumencie tym mocno podkreślił to, że narastające w tzw. krajach Pierwszego Świata zjawisko zubożenia religijnego i braku praktycznego odniesienia do Boga w obliczu zagrożeń, uznać trzeba za nie mniej niepokojące i destrukcyjne niż jawny ateizm¹⁰. Nowa ewangelizacja – jak ponadto Jan Paweł II wyjaśnił we wspomnianej adhortacji – ma być także odpowiedzią na proces rozwoju sekt, który obok sekularyzacji można zaobserwować w innych regionach świata¹¹. Ojciec Święty i tutaj także stwierdził z naciskiem, że tylko nowa ewangelizacja może zapewnić rozkwit czystej i głębokiej wiary chrześcijan, odznaczających się tradycyjną pobożnością ludową w regionach i narodach spoza Pierwszego Świata. W syntetycznym ujęciu celu realizacji dzieła nowej ewangelizacji trzeba za Janem Pawłem II powiedzieć, że ma ono być odpowiedzią na to, iż wszędzie istnieje „pilna potrzeba odtworzenia chrześcijańskiej tkanki społeczności ludzkiej” (ChL 34), dla urzeczywistnienia czego konieczne jest „odtworzenie chrześcijańskiej tkanki samych wspólnot kościelnych”¹².

Bardzo wymownie pilną potrzebę nowej ewangelizacji Jan Paweł II ukazał również w encyklice *Redemptoris missio*, ogłoszonej 7 grudnia 1990 r., stwierdzając, że w krajach „o chrześcijaństwie dawnej daty”, a „czasem również w krajach młodych”, całe grupy ochrzczonych utraciły żywy sens wiary albo wprost nie uważają się już za członków Kościoła, prowadząc życie dalekie od Chrystusa i od Jego Ewangelii (por. RMis. 33). Wezwanie do realizacji przez cały Lud Boży nowej ewangelizacji Jan Paweł II zaadresował nie tylko do wiernych Kościoła w Ameryce Łacińskiej i w Europie, ale i do chrześcijan zamieszkałych w Azji, Afryce oraz w Australii i Oceanii, ukazując im pilną potrzebę tego dzieła (por. TMA 21, 38; EiAf 57, 63; EiAm 2, 6-7, 11, 15, 36, 43, 54, 65-66, 69, 70-71, 74, 76; EiAs 2, 5, 29; EiOc 18-19, 46).

Należy zauważyć, że bardzo szczególną okolicznością sprzyjającą promocji przez Jana Pawła II dzieła nowej ewangelizacji i ukazywaniu jej pilnej potrzeby – oprócz składania wiernym na różnych kontynentach wizyt apostołskich oraz zwoływania Zgromadzeń Synodu Biskupów – były także przygotowania do obchodu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. Ojciec Święty pragnął, by ta odnowiona działalność ewangelizacyjna, za jaką uznał dzieło nowej ewangelizacji, która miała miejsce w związku z realizacją programu przygoto-

¹⁰ Por. ChL 34.

¹¹ Por. tamże.

¹² Tamże.

wań Kościoła do obchodu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, ogłoszonego w Liście apostołskim *Tertio millennio adveniente*, doprowadziła do pogłębienia w wiernych wiary, a także do umocnienia się ich nadziei oraz do ożywienia w nich miłości do Boga i bliźnich, jak również pragnienia świętości i do wejścia na drogę jej realizacji, a ponadto do wzmożenia działalności ekumenicznej. Programem tym Jan Paweł II bardzo wymownie ukazał istnienie na przełomie II i III tysiąclecia dziejów Kościoła pilnej potrzeby nowej ewangelizacji (por. TMA 21, 31, 34, 38, 42, 45, 50, 52). Na kilka miesięcy przed rozpoczęciem obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 Jan Paweł II, podczas spotkania z biskupami litewskimi przybyłymi z wizytą *ad limina Apostolorum* (17 września 1999) stwierdził, że nowa ewangelizacja jest najpilniejszą potrzebą Kościoła¹³.

Analiza początków dzieła nowej ewangelizacji, okoliczności postawienia jej wiernym jako wielkiego i pilnego zadania, prześledzenie początkowego etapu jej promocji przez Jana Pawła II, a także celów, jakie stawiał on przed tą formą działalności ewangelizacyjnej Kościoła, ukazuje wyzwania stojące przed nowym Ludem Bożym, potrzeby, na które miała być odpowiedzią, przez co ujawnił niektóre jej założenia. Ojciec Święty zakładał, że nowością tej ewangelizacji będzie to, iż wszyscy członkowie Kościoła zostaną jej podmiotami, a więc będą w niej uczestniczyli nie tylko biskupi i prezbiterzy, ale i osoby konsekrowane żyjące w instytutach życia konsekrowanego oraz ludzie świeccy: dorośli, młodzież, a nawet dzieci; całe rodziny i zrzeszenia chrześcijańskie; takie grupy wiernych świeckich, jak skauci, małżonkowie, rodzice itd.¹⁴ Jan Paweł II określił też sposoby realizacji nowej ewangelizacji. Zakładał, że wszyscy wierni, i każdy z nich z osobna, będą w niej uczestniczyli poprzez dawanie świadectwa chrześcijańskiego stylem życia prawdziwie ewangelicznego i przez głoszenie słowa Bożego, współpracując ze sobą na-

¹³ Por. J a n P a w e ł I I, *Nowa ewangelizacja najpilniejszą potrzebą Kościoła*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 21(2000), nr 2, s. 40-42.

¹⁴ Por. RD 15; ChL 64; J a n P a w e ł I I, *Sekularyzacja i ewangelizacja w dzisiejszej Europie*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 6(1985), nr 10-12, s. 15-16; t e n ż e, *Nauczajcie z głęboką wiarą i umacniajcie nadzieję*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 13(1992), nr 12, 10-12; t e n ż e, *Misja apostołska zakonów żeńskich*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 4(1983), nr 5-6, s. 25-26; t e n ż e, *Misja ewangelizacyjna prezbiterów*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 114(1993), nr 7, s. 40; t e n ż e, *Nowa ewangelizacja, postęp człowieka, kultura chrześcijańska*, s. 30; t e n ż e, *Rozliczne sposoby służenia Ewangelii*, „L'Osservatore Romano” pol. 4(1984), nr 9, s. 12; t e n ż e, *Posłannictwo młodzieży w Kościele i świecie* [Homilia wygł. w Denver, 14.08.1993 r.], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 14(1993), nr 11, s. 25-26.

wzajem, w ścisłej łączności z hierarchią, z zapałem, gorliwie i niestrudzenie, w sposób jasny i właściwie, to jest tak, by nie powodować uszczerbku w doktrynie Kościoła, otwierając się równocześnie samemu na Magisterium Kościoła, całkowicie poświęcając się Bogu i darząc miłością apostołską bliźnich, tych którym głoszą Ewangelię, kształtowaną według wzoru, jaki jest nam dany w miłości Chrystusa, Apostoła Ojca Przedwiecznego, do ludzi. Jan Paweł II określił też warunki i wskazał środki owocności nowej ewangelizacji, a także źródła powinności uczestnictwa wiernych w tym dziele oraz adresatów tej ewangelizacji.

II. AKTUALNOŚĆ WEZWANIA WIERNYCH DO REALIZACJI DZIEŁA NOWEJ EWANGELIZACJI PO PRZEKROCZENIU PRZEZ KOŚCIÓŁ PRUGU NOWEGO STULECIA

Obchody Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 były wyraźną cezurą w posoborowym okresie życia Kościoła. Można śmiało stwierdzić, że czas, który je poprzedzał, był wnikliwym wejrzeniem w sytuację nowego Ludu Bożego i świata, próbą rozpoznania i nazwania wyzwań, stojących przed Kościołem, opracowania i promocji w całym Kościele programu zaradzenia rozpoznanim zagrożeniom człowieka, rodziny, Kościoła i świata, to jest zdynamizowania i podniesienia skuteczności prowadzonej na drodze ewangelizacji działalności zbawczej, a także uświadomienia sobie przez wiernych konieczności wzięcia przez nich udziału w realizacji postawionych przed Kościołem zadań apostołskich i wypełniania ich w sposób określony przez Magisterium Kościoła. Celebracja Jubileuszu Dwutysiąclecia Wcielenia się Syna Bożego była też okazją dotarcia przez Magisterium Kościoła do wielkiej rzeszy wiernych i do przypomnienia w wyjątkowy sposób konieczności ożywienia działalności Kościoła na polu ewangelizacji, w tym realizacji dzieła nowej ewangelizacji, ukazania jej jako wielkiego zadania, stojącego przed całym nowym Ludem Bożym, przed wszystkimi stanami życia w Kościele i w świecie, o czym świadczy treść wielu jubileuszowych homilii i przemówień Ojca Świętego, szczególnie przesłanie zawarte w nauczaniu Jana Pawła II zaadresowanym do

różnych kręgów wiernych przybyłych do Rzymu na zorganizowane dla nich uroczystości jubileuszowe¹⁵.

O aktualności wezwania wiernych do uczestnictwa w dziele nowej ewangelizacji po przekroczeniu symbolicznego progu III tysiąclecia chrześcijaństwa świadczą wypowiedzi Jana Pawła II i Benedykta XVI o potrzebie ożywienia działalności ewangelizacyjnej, w tym szczególnie nowej ewangelizacji, z powodu występowania także na początku III tysiąclecia zagrożeń, wyzwań, a nawet pogłębiania się tych ujemnych zjawisk, które skłoniły Papieża-Polaka do zainicjowania dzieła, nazwanego przez niego nową ewangelizacją.

Dokumentem nauczania Jana Pawła II, ogłoszonym tuż po przekroczeniu progu III tysiąclecia, w świetle którego nabiera wielkiej aktualności wezwanie przez tego Papieża wiernych do realizacji dzieła nowej ewangelizacji, jest List apostolski *Novo millennio ineunte*, ogłoszony na zakończenie wielkiego Jubileuszu Roku 2000, w dniu 6 stycznia 2001 r., zwłaszcza zawarte w nim punkty: 40, 41, 42-45, 49, 50, 51, 54-56. Kontynuację dzieła ewangelizacji Jan Paweł II uznał w tym dokumencie za najważniejsze zadanie, stojące przed Kościołem na początku nowego tysiąclecia (por. NMI 40). O tym, że miał tu na uwadze także nową ewangelizację, świadczy stwierdzenie Papieża, że nawet w krajach, do których Dobra Nowina dotarła bardzo dawno temu, „przystało już istnieć «społeczeństwo chrześcijańskie», które [...] odwoływało się jednoznacznie do wartości ewangelicznych” (tamże). Sytuacja ta staje się coraz bardziej skomplikowana w związku z procesem globalizacji oraz istnienia różnych związków między narodami i kulturami. Dlatego Jan Paweł II stwierdził, że ponawia wielokrotnie przypominane przez siebie w poprzednich latach wezwanie do nowej ewangelizacji, „pragnąc przede wszystkim wskazać, że musimy – jak czytamy we wspomnianym liście apostolskim – rozniecić w sobie pierwotną gorliwość i pozwolić, aby udzielił się nam zapal apostołskiego przepowiadania, jakie wzięło początek z Pięćdziesiątnicy” (tamże). Tę myśl wyraził Jan Paweł II – wprost lub pośrednio – w pierwszym roku życia Kościoła w nowym, III tysiącleciu, m.in. w przemówieniach: do uczestników sympozjum z okazji 10-lecia ogłoszenia encykliki *Redemptoris missio* (20 stycznia 2001)¹⁶, do kierownictwa i pracowników Radia Watykańskiego

¹⁵ Por. Cz. D r a ż e k, *Jan Paweł II – wskazania na trzecie tysiąclecie*, Kraków 2001, s. 27-136.

¹⁶ Por. J a n P a w e ł I I, *Wszyscy mamy uczestniczyć w działalności misyjnej Kościoła* [Przemówienie wygł. 20.01.2001 r.], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 22(2001), nr 4, s. 32-33.

(13 lutego 2001)¹⁷, do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Komisji ds. Ameryki Łacińskiej (23 marca 2001)¹⁸ oraz do zgromadzenia plenarnego Komisji Episkopatów Unii Europejskiej (30 marca 2001)¹⁹, a także w Orędziu na Światowy Dzień Misyjny 2001 r. (datowanym: 3 czerwca 2001)²⁰, w homilii wygłoszonej 5 maja 2001 r.²¹, czy w przemówieniu wygłoszonym 11 maja 2001 r. do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskich Dzieł Misyjnych²².

Szczególną wagę dla podkreślenia aktualności w nowym tysiącleciu papieskiego wezwania do realizacji przez wiernych nowej ewangelizacji mają także takie dokumenty jego nauczania – według kolejności ich ogłoszenia – jak: List apostolski *Rosarium Virginis Mariae* (o Różańcu Świętym), datowany 16 października 2002, ukazujący odmawianie Różańca jako drogę głoszenia i zgłębiania misterium Chrystusa (por. RVM 17), encyklika *Ecclesia de Eucharistia* (o Eucharystii w życiu Kościoła), datowana 17 kwietnia 2003, w której ukazana jest rola Eucharystii w dziele budowy Kościoła (por. EdE 21-25), to że „[...] Eucharystia jawi się jako źródło i jednocześnie szczyt całej ewangelizacji” (EdE 22).

Kolejnymi dokumentami nauczania Jana Pawła II, których treść czyni aktualnym jego wezwanie do realizacji nowej ewangelizacji w III tysiącleciu, są: posynodalna adhortacja apostolska *Ecclesia in Europa* (Kościoł w Europie), datowana 28 czerwca 2003, oraz adhortacja apostolska *Pastores gregis* (o biskupie słudze Ewangelii Jezusa Chrystusa dla nadziei świata), datowana 16 października 2003 r.

Posynodalna adhortacja apostolska *Ecclesia in Europa* zawiera wyrażenia, które nasuwają na myśl zwroty wypowiedziane przez Jana Pawła II w Nowej Hucie, w Krakowie, podczas jego pierwszej pielgrzymki apostolskiej do Ojczyzny, gdy po raz pierwszy użył zwrotu „nowa ewangelizacja”, takie jak:

¹⁷ Por. J a n P a w e ł II, *W służbie Ewangelii* [Przemówienie wygł. 13.02.2001 r.], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 22(2001), nr 4, s. 37-38.

¹⁸ Por. J a n P a w e ł II, *Prowadźcie dzieło nowej ewangelizacji* [Przemówienie wygł. 23.03.2001 r.], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 22(2001), nr 5, s. 27-28.

¹⁹ Por. J a n P a w e ł II, *Europa wymaga na nowo pracy misyjnej* [Przemówienie wygł. 30.03.2001 r.], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 22(2001), nr 5, s. 28-29.

²⁰ Por. J a n P a w e ł II, *Kontemplacja Jezusa warunkiem skutecznego głoszenia Ewangelii* [Orędzie na Światowy Dzień Misyjny 2001 r., ogł. 3.06.2001 r.], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 22(2001), nr 7-8, s. 4-6.

²¹ Por. J a n P a w e ł II, *Wezwani do głoszenia Ewangelii aż po krańce ziemi* [Homilia wygł. 5.05.2001 r.], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 22(2001), nr 7-8, s. 16-18.

²² Por. J a n P a w e ł II, *Rozbudzajcie w Kościele ducha misyjnego* [Przemówienie wygł. 11.05.2001 r.], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 22(2001), nr 7-8, s. 51-52.

„nowe tysiąclecie” (por. EiE, tytuł rozdz. II), „pierwsze przepowiadanie i przepowiadanie odnowione” (por. EiE 46-47), „nowa Europa” (por. EiE, tytuł rozdz. VI), „nowe oblicze Europy” (por. EiE 109-110), „Kościół dla nowej Europy” (por. EiE 116-119), „nowy zapał dla Europy” (EiE 120-121). Cały ten dokument można z pewnością nazwać „nową Magna Charta o nowej ewangelizacji Europy”, i nie tylko dla niej. Spośród wielu miejsc, w których jest w nim wprost mowa o nowej ewangelizacji (por. EiE 2, 23, 32, 37, 45-46, 55, 60, 79), wypowiedane wyraźnie przez Jana Pawła II – niemal od początku jego pontyfikatu i wielokrotnie ponawiane w okresie przygotowań Kościoła do celebracji Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 – wezwanie wiernych do realizacji tego dzieła nabiera szczególnej aktualności zwłaszcza w świetle ukazania wyzwań stojących przed Kościołem w czasie ogłaszania adhortacji apostolskiej *Ecclesia in Europa* (por. EiE 7-17) i zaapelowania o powrót do Chrystusa (por. EiE 18-22) oraz stwierdzenia, że Chrystus wzywa wszystkich do nawrócenia się (por. EiE 23-32), i przypomnienia, że cały Kościół wezwany jest do służby Ewangelii, do głoszenia jej, że wszyscy wierni są odpowiedzialni za dzieło ewangelizacji (por. EiE 33-43), a przede wszystkim stwierdzenia, iż w Europie potrzeba nowego głoszenia Ewangelii, gdyż „[...] Europa należy obecnie do tych miejsc tradycyjnie chrześcijańskich, w których konieczna jest nie tylko nowa ewangelizacja, ale w pewnych przypadkach również pierwsza [...]” (EiE 46). Niezwykle wymowne – dla ukazania aktualności w nowym tysiącleciu wezwania wiernych do realizacji dzieła nowej ewangelizacji – jest, odnoszące się do Europy, stwierdzenie Papieża, że wszędzie w niej „zachodzi potrzeba nowego głoszenia Ewangelii – również tym, którzy są już ochrzczeni” (EiE 47), gdyż wielu Europejczyków – wbrew swemu mniemaniu – nie zna chrześcijaństwa, często nie są im znane nawet podstawowe i najbardziej zasadnicze pojęcia chrześcijaństwa, i wielu ochrzczonych żyje tak, jakby Chrystus nie istniał, stale pogłębia się w nich rozdzwitek między wiarą a życiem i coraz częściej dochodzi do jej całkowitego porzucenia (por. tamże).

Ogłoszona przez Jana Pawła II tego samego roku, co adhortacja apostolska *Ecclesia in Europa*, w kilka miesięcy później, adhortacja apostolska *Pastores gregis*, zawiera wezwanie biskupów do tego, by stając wobec aktualnych wyzwań uczynili wszystko, co w ich mocy, aby Ewangelia – głoszona w ramach „zarówno starej, jak i nowej ewangelizacji” – została usłyszana i przyjęta przez wszystkich (por. PG 30). Na pewno bardzo cenne dla realizacji i powiększenia dzieła nowej ewangelizacji w nowym tysiącleciu jest przypomnienie w adhortacji o biskupie słudze Ewangelii Jezusa Chrystusa dla nadziei świata faktu stwierdzenia przez ojców synodalnych tego, że z powodu

współżycia wielu chrześcijan z osobami wyznającymi inne religie, dialog międzyreligijny jest częścią nowej ewangelizacji, że wymaga go życie codzienne wielu rodzin chrześcijańskich (por. PG 68).

Wezwanie do nowej ewangelizacji nabiera swej aktualności w początkach nowego tysiąclecia także w świetle treści encykliki *Deus caritas est* (o miłości chrześcijańskiej), ogłoszonej przez następcę Jana Pawła II na Stolicy Piotrowej w dniu 25 grudnia 2005 r., oraz encykliki *Spe salvi* (o nadziei chrześcijańskiej), datowanej 30 listopada 2007 r., w których to dokumentach papież Benedykt XVI przypomina o powinności odznaczania się przez chrześcijan gorącą miłością i mocną nadzieją, a tym samym pośrednio ukazuje sposób urzeczywistniania przez wiernych zainicjowanej przez swego poprzednika na Stolicy Piotrowej dzieła nowej ewangelizacji. W encyklice *Deus caritas est* Benedykt XVI przypomniał m.in. to, że Kościół pragnie ewangelizacji osoby ludzkiej przez słowo i sakramenty, „jej promocji w różnych wymiarach życia i ludzkiej aktywności”, służy dobru człowieka, okazując mu miłość (por. DCE 19). Ukazał, że *caritas* jest „najlepszym świadectwem o Bogu, w którego wierzymy i który zachęca nas do miłowania” (DCE 31). Mocno zaakcentował ponadto i to, iż Boga, który jest miłością (por. J 4, 8), niezwykle skutecznie przybliża się innym przez miłość. Przypomniał to, że chrześcijanin staje się wiarygodnym świadkiem Chrystusa miłując bliźnich, czego potwierdzeniem jest życie świętych, tych, którzy w przykładowy sposób wypełniali dzieło *caritas* (por. DCE 40-42). Tym, że zmierzając do Boga, nie oddalali się od ludzi, byli im bardzo bliscy, stawali się wiarygodnymi głosicielami Ewangelii (por. DCE 42). Jak stwierdził Benedykt XVI, pełnienie *caritas* przynosi ponadto zbawienne owoce w życiu chrześcijanina, gdyż: „Miłość Boga i miłość bliźniego łączą się w jedno: w najmniejszym człowieku spotykamy samego Jezusa, a w Jezusie spotykamy Boga” (DCE 15), „[...] zamykanie oczu na bliźniego czyni ślepym również na Boga” (DCE 16). Nauka zawarta we wspomnianej encyklice ma wielkie znaczenie dla ożywienia i uskutecznienia działalności ewangelizacyjnej, także prowadzonej w ramach nowej ewangelizacji. Stwierdzenie przez Benedykta XVI, że często najgłębszą przyczyną ludzkiego cierpienia jest brak Boga (por. DCE 31) i ukazanie przez niego m.in. potrzeby realizacji ewangelizacji w takiej formie, jaką jest *caritas*, czynią wezwanie przez Jana Pawła II wiernych do uczestnictwa w nowej ewangelizacji aktualne także obecnie. Z kolei, w encyklice *Spe salvi* Benedykt XVI ukazał rolę, jaką nadzieja pełniła, oraz pełni, w życiu nowego Ludu Bożego, jej konieczność na drodze do Boga i sposoby oraz środki służące pogłębieniu jej w sobie.

Aktualność wypowiedzianego przez Jana Pawła II do wszystkich członków Kościoła wezwania do nowej ewangelizacji, papież Benedykt XVI potwierdził również wprost w przemówieniu wygłoszonym przez niego 3 grudnia 2005 r. do II grupy biskupów polskich przybyłych do Rzymu z wizytą *ad limina Apostolorum*²³.

Jak to zostało już zauważone, dzieło nowej ewangelizacji miało być odpowiedzią na proces dechrystianizacji zachodzący w Europie i na innych kontynentach, na którego przyczyny i symptomy zwracał uwagę Jan Paweł II, w większym lub mniejszym stopniu, ustawicznie, szczególnie wnikliwie charakteryzując to zjawisko w swych encyklikach, adhortacjach, listach apostołskich i orędziach, a także w przemówieniach i homiliach²⁴. W dokumentach tych – generalnie rzecz ujmując – dokonał on głębokiej analizy tego wszystkiego, co współcześnie zagraża człowiekowi, narodom, Kościołowi i światu. Należy zauważyć, że niezwykle dramatycznie zabrzmiało w jednej z tych papieskich diagnoz sytuacji człowieka, rodziny, Kościoła i świata stwierdzenie, że napięcia i zagrożenia, które bacznie były i są obserwowane przez Urząd Nauczycielski, czego wyrazem była m.in. ich charakterystyka zamieszczona w konstytucji *Gaudium et spes* (o Kościele w świecie współczesnym) Soboru Watykańskiego II (por. KDK 10), stale wzrastają, czym budzą głęboki niepokój (por. DiM 11). Szczególnie niepokojącym zjawiskiem według oceny Jana Pawła II było to, że – jak stwierdził w posynodalnej adhortacji apostołskiej *Ecclesia in Europa* – „europejska kultura sprawia wrażenie «milczącej apostazji» człowieka sytego, który żyje tak, jakby Bóg nie istniał” (EiE 9). O wielkości wyzwania stojącego przed Kościołem w III tysiącleciu, na które Jan Paweł II zwrócił uwagę w przytoczonych słowach, i tym samym pilnej potrzebie zaradzenia temu stanowi rzeczy poprzez realizację dzieła nowej ewangelizacji, świadczy fakt, iż papież Benedykt XVI te właśnie słowa swego poprzednika na Stolicy Piotrowej zacytował w przemówieniu wygłoszonym 3 grudnia 2005 r. do II grupy biskupów polskich przybyłych z wizytą *ad limina Apostolorum*, którego treścią było przypomnienie, że ewangelizacja, także nowa, jest zadaniem wszystkich wiernych, i to bardzo pilnym²⁵.

²³ Por. B e n e d y k t XVI, *Ewangelia zadaniem wszystkich*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 27(2005), nr 2, s. 31.

²⁴ Por. W. P i w o w a r s k i, *Tło społeczno-polityczne i religijno-kościelne punktem wyjścia „Nowej Ewangelizacji”*, w: *Nowa ewangelizacja odpowiedzią na wyzwania obecnego czasu*, red. K. Góźdz, Lublin 1993; K. G ó ź d ź, *Narodziny Nowej ewangelizacji*, w: tamże, s. 3-6; S e r e m a k, *Miłosierdzie Boże a nowa ewangelizacja*, s. 138-170.

²⁵ Por. B e n e d y k t XVI, *Ewangelizacja zadaniem wszystkich*, s. 32.

Nie ulega wątpliwości, że od dość dawna występujące zagrożenia i niepokojące zjawiska, które ogólnie zostały przez Jana Pawła II określone cywilizacją śmierci, współcześnie bardzo się nasiliły, a ponadto powstały nowe, powiększając listę wyzwań stojących przed Kościołem po jego wejściu w nowe, III tysiąclecie swej historii, na co zwracają uwagę w swych publikacjach także liczni autorzy, bacznie obserwujący i analizujący rzeczywistość pod kątem tego, co zagraża współcześnie człowiekowi, jego rodzinie, społeczeństwu, do którego przynależy, Kościołowi i światu²⁶.

III. ZASADNICZE ZADANIA STOJĄCE PRZED UCZESTNIKAMI DZIEŁA NOWEJ EWANGELIZACJI PO ZAKOŃCZENIU WIELKIEGO JUBILEUSZU ROKU 2000

W ogłoszonych przez siebie listach apostołskich: *Tertio millennio adveniente* (10 listopada 1994) i *Novo millennio ineunte* (6 stycznia 2001), Jan Paweł II wyznał, że od początku swego pontyfikatu traktował przygotowanie wiernych do takiego przeżycia Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, aby tak pogłębili swe życie duchowe, by zebrali jak najobfitsze i najpiękniejsze owoce swego apostolatu, by ten czas był przez nich przeżywany jako „nowy adwent”, okazja dokonania głębokiej refleksji nad kształtem odnowy Kościoła, by te przygotowania i uroczysty obchód tego jubileuszu stały się momentem przełomowym w życiu i działalności Kościoła, zaowocowały tym, że nowy Lud Boży z nową energią podejmie swą misję ewangelizacyjną na progu III tysiąclecia swych dziejów (por. TMA 23; NMI 3). O tym, jak wielką wagę przywiązywał Jan Paweł II do należytego przygotowania wiernych do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, świadczy uznanie przez niego tych przygotowań za klucz hermeneutyczny swego pontyfikatu (por. TMA 23), a ob-

²⁶ Zob. np.: J. R a t z i n g e r, *Raport o stanie wiary*, przeł. Z. Oryszyn, Warszawa-Struga 1986; t e n ż e, *Sól ziemi. Chrześcijaństwo i Kościół na przełomie tysiącleci. Z kardynałem rozmawia Peter Seewald*, przekład G. Sowiński, Kraków 1997; R. B u t t i g l i o n e, *Etyka wobec historii*, red. A. M. Wierzbicki, Lublin 2005; R. A l b e r o n i, *Wygnać Chrystusa!*, tł. A. Żdżarska, Izabelin-Warszawa 2007; Marie-Dominique P h i l i p p e, *Trzy mądrości*, przeł. A. Kuryś, Kraków 2008. Z polskich autorów dających w swych publikacjach gruntowne opisy współczesnych zagrożeń trzeba przede wszystkim wymienić: ks. Cz. S. Bartnika, o. A. M. Krapca, ks. J. Bajdę czy abp. S. Wielgusa, J. Nagórno, P. Jaroszyńskiego.

chód tego jubileuszu za opatrnościowe doświadczenie, przez które chrześcijanie bardziej niż dotąd będą angażowali się w realizację misji zbawczej Kościoła, przyczynią się do skuteczniejszego wypełnienia przez niego swego posłannictwa (por. NMI 3).

Aby poznać zadania, które mają do realizacji członkowie Kościoła w nowym tysiącleciu, należy zauważyć, że zostały one bardzo wymownie ukazane nie tylko w związku z zakończeniem Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, co miało miejsce w dniu 6 stycznia 2001 r., czyli w Liście apostolskim *Novo millennio ineunte*, czy w następnych dokumentach, które ogłosił Jan Paweł II i jego następca, Benedykt XVI, przede wszystkim takich, jak: encyklika *Ecclesia de Eucharistia*, List apostolski *Mane nobiscum Domine*, encyklika *Deus caritas est* i encyklika *Spe salvi*, ale i w ogłoszonych w związku z podjęciem przygotowań do obchodu wspomnianego jubileuszu, a więc przed rokiem dwutysięcznym, gdyż – jak zauważył Jan Paweł II – przygotowania Kościoła do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 trwały od Soboru Watykańskiego II²⁷, a właściwie przez cały wiek XX (por. TMA 17-28). Bardzo ważną rolę w tych przygotowaniach odegrały, jak stwierdził Jan Paweł II, synody ogólne, a także kontynentalne, regionalne, krajowe i diecezjalne, mające miejsce po Soborze Watykańskim II. Głównym ich tematem była ewangelizacja, szczególnie nowa. Same w sobie były już one formą realizacji nowej ewangelizacji i przyczyniły się w znacznym stopniu do pojawienia się w Kościele świadomości misji zbawczej, jaką otrzymał on od Chrystusa (por. TMA 22). Istotną rolę w określeniu zadań stojących przed wiernymi po zakończeniu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, czyli na początku nowego stulecia i tysiąclecia, odegrały te synody ogólne, które dotyczyły poszczególnych stanów życia w Kościele i w świecie. Ich owocem były takie posynodalne adhortacje apostolskie, jak: *Familiaris consortio*, *Christifideles laici*, *Vita consecrata*, *Pastores dabo vobis* czy *Pastores gregis*. Ponadto, owocem zebrań ogólnych synodu biskupów były posynodalne adhortacje apostolskie dotyczące wiernych żyjących na poszczególnych kontynentach, jak: *Ecclesia in Africa*, *Ecclesia in America*, *Ecclesia in Asia*, *Ecclesia in Europa*, *Ecclesia in Oceania*. Oczywiście, ukazanie tych zadań i odpowiedzialności wiernych za dzieło nowej ewangelizacji realizowane w nowym tysiącleciu sporo miejsca zajęło i w innych jeszcze dokumentach Magisterium Kościoła, np. w katechezach, przemówieniach i homiliach papieskich, lecz te, wcześniej wymienione, z racji ich

²⁷ Por. A. L e w e k, *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*, t. I-II, Katowice 1995.

rangi i okoliczności ogłoszenia, są szczególnym źródłem określenia wielkości zadań stojących przed wiernymi w III tysiącleciu w związku z realizacją przez Kościół dzieła nowej ewangelizacji (por. TMA 21). Należy mocno podkreślić to, że nie można zapomnieć, iż dopóki będzie realizowane dzieło nowej ewangelizacji, aktualne będą zadania, od których wypełnienia zależy jest ogólny jego charakter, warunkujące jego zaistnienie i skuteczność, formułowane przez Jana Pawła II stopniowo od chwili, gdy zaczął on promować tę formę ewangelizacji w Kościele.

Dla każdego, kto pragnie poznać zadania stojące przed wiernymi po zakończeniu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, na pewno rzeczą konieczną będzie zapoznanie się z treścią dokumentów nauczania Kościoła, które ogłoszone zostały po tym jubileuszu. Jak to już zaznaczono, szczególne znaczenie wśród nich ma List apostolski *Novo millennio ineunte*, ogłoszony przez Jana Pawła II na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. Zawiera on nie tylko przypomnienie tego, co przeżyli wierni w trakcie obchodu wspomnianego jubileuszu i podsumowanie jego owoców, ale również nakreślenie pilnych zadań, koniecznych do realizacji, aby te owoce nie tylko się nie zmarnowały, ale nawet powiększyły, a cele stawiane przygotowaniom Kościoła dla przeżycia tego wydarzenia, jakim był ów jubileusz, a także przed samym jego obchodem, zostały w pełni osiągnięte.

W Liście apostolskim *Novo millennio ineunte* Jan Paweł II mocno zaakcentował to, że Kościół na początku nowego tysiąclecia powinien podjąć swoją misję ewangelizacyjną z nową energią, czyli ochotczo, z entuzjazmem, z wielkim zapałem, bardziej dynamicznie, niż to czynił dotąd (por. NMI 2). Powinien skupić swoją uwagę na przyszłości, to jest widzieć stojące przed nim cele, szczególnie powinność ustawicznego prowadzenia działalności ewangelizacyjnej, także nowej ewangelizacji, i być gotowym do realizacji tego wszystkiego, co pozwoli ów cel apostolski osiągnąć, stale o tym celu myśleć, pragnąć osiągnięcia go i przystąpić do opracowania planu realizacji zadań, związanych z tym, na co jest się tak ukierunkowanym (por. NMI 3). Wszyscy członkowie Kościoła mają być świadomi spoczywającego na nich obowiązku rozgłaszania Dobrej Nowiny o Jezusie Chrystusie, tego że Kościół nie może uchylać się od prowadzenia misji wśród narodów, realizacji zadania głoszenia tego, co Bóg objawił przez Chrystusa i w Chrystusie, kim jest, co uczynił i mówił Chrystus (por. NMI 55, 56). To zwiastowanie prawdy o Jezusie Chrystusie, rozgłaszanie Dobrej Nowiny o Nim, ma odbywać się radośnie i wszędzie, wśród wszystkich narodów (por. NMI 56). Chrześcijanie mają dostrzec to, że Chrystus także dzisiaj prowadzi swoje dzieło. Czyni to poprzez Kościół. Chce, aby wierni stawali się niejako narzędziem w Jego rękach,

którym może posługiwać się w dziele głoszenia współcześnie żyjącym ludziom prawdy, którą nam objawił. Dlatego i dzisiaj wzywa członków nowego Ludu Bożego, by – naśladować entuzjazm pierwszych chrześcijan – wyruszyli w drogę, podjęli się głoszenia Dobrej Nowiny o Nim, Jezusie Chrystusie, wszystkim narodom, „udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego” [Mt 28, 19] (por. NMI 58,59). Kościół ma przypominać ludziom tę prawdę, jak zauważył Jan Paweł II w Liście apostolskim *Mane nobiscum Domine*, ogłoszonym 7 października 2004 r., że „w bezwarunkowym «tak» Jezusa Chrystusa wobec woli Ojca, zawierają się «tak», «dziękuję» i «amen» całej ludzkości” (MND 26). Ma przybliżyć wszystkim tę prawdę o Bogu-Miłości, którego objawił nam w sobie i w swym orędziu mesjańskim Jezus Chrystus (por. NMI 55). Głoszenie tej prawdy we współczesnym świecie jest szczególnie pilnym zadaniem, gdyż na wielu obszarach panuje zsekularyzowana kultura, zapomina się o Bogu i „hołduje złudnej samowystarczalności człowieka” (por. MND 26).

Niezwykle wymownie ukazane zostały zadania stojące przed uczestnikami nowej ewangelizacji po przekroczeniu progu III tysiąclecia w adhortacji apostolskiej *Ecclesia in Europa* (Kościół w Europie), ogłoszonej 28 czerwca 2003 r.²⁸ Jan Paweł II zauważył we wstępie tego dokumentu, że pierwsze Zgromadzenie Specjalne Synodu Biskupów poświęcone Europie (mające miejsce w 1991 r.) dostrzegło pilną konieczność nowej ewangelizacji na kontynencie europejskim (EiE 2). Takie wyzwania, jak: „utrata pamięci i dziedzictwa chrześcijańskiego” (EiE 7), „lęk przed przyszłością” (EiE 8), „dążenie do nauczania antropologii bez Boga i bez Chrystusa” (EiE 9), „rozpad społeczeństwa i utrata punktu odniesienia nadającego sens życiu i historii” (EiE 19), czy „klimat etycznego i religijnego pluralizmu” (EiE 20), w okresie między pierwszym a drugim Zgromadzeniem Specjalnym Synodu Biskupów (odbywał się on w dniach od 1 do 23 października 1999) natężyły się, świadcząc o istnieniu pilnej potrzeby powrotu do Chrystusa, źródła wszelkiej nadziei (por. EiE18). Pokazują one, że przed chrześcijanami w Europie stoi zadanie odważnego wyznawania wiary i głoszenia na nowo prawdy, iż Chrystus jest jedynym Odkupicielem świata. Jan Paweł II z mocą zaakcentował za ojcami synodalnymi to, że „należy nieustannie otwierać się z ufnością na Chrystusa i pozwolić Mu, by odnawiał wiernych, głosząc wszystkim, że ten, kto Go

²⁸ Por. K. L e h m a n n, *Czym jest Nowa ewangelizacja Europy?*, tł. A. Bławat, w: *Nowa ewangelizacja* (Kolekcja „Communio”, t. VIII), red. L. Balter, S. Dusza, F. Mickiewicz, S. Stancel, Poznań 1993, s. 67-74; C. R u i n i, *Nowa ewangelizacja Europy*, „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.) 13(1992), nr 1, s. 10-12.

spotyka, poznaje Prawdę, odkrywa życie i znajduje Drogę do niego prowadzącą” (EiE 20). Chrześcijanie powinni – jak czytamy w analizowanej adhortacji – stylem życia i świadectwem słowa umożliwić mieszkańcom Europy odkryć, że „Chrystus jest przyszłością człowieka” (tamże). Przystępując do wypełnienia tego zadania, wierni powinni także do siebie odnieść ewangeliczne wezwanie do nawrócenia się, zdążyć ku jedności i włączyć się w dzieło ewangelizacji przez miłość bliźniego, która jest obowiązkiem i zarazem skutecznym narzędziem realizacji powołania ich do apostołstwa oraz do budowy komunii (por. EiE 23-26, 30, 33).

W posynodalnej adhortacji apostołskiej *Ecclesia in Europa* Jan Paweł II, przypominając, że Kościół jest w stanie misji i nie może zaprzestać głoszenia Ewangelii, wskazał na najpilniejsze zadania apostołskie, stojące na początku nowego tysiąclecia przed poszczególnymi stanami życia (por. EiE 33-43). Zwracając się do duchownych stwierdził, że „na mocy swej posługi są powołani, by w szczególny sposób celebrować Ewangelię nadziei, głosić ją i jej służyć” (EiE 34). Przypomniał, że z racji przyjęcia i na mocy sakramentu święceń: „winni oni upodobnić całe swoje życie i swoje działanie do Jezusa; przez głoszenie Słowa, sprawowanie sakramentów i przewodniczenie wspólnocie chrześcijańskiej uobecniają oni misterium Chrystusa; przez sprawowanie swej posługi «mają oni przedłużać obecność Chrystusa, jedynego i najwyższego Pasterza; a przez naśladowanie Jego życia ukazywać Go w sposób przejrzysty powierzonej im owczarni» (PDV 15)” (EiE 34). W obliczu współczesnych zagrożeń mieszkańcy Europy mają być znakiem sprzeciwu i nadziei (por. EiE 35-36).

Z kolei, zwracając się do osób konsekrowanych, przypomniał o roli, jaką odegrały w przeszłości w ewangelizacji Europy i w nadawaniu jej obliczu chrześcijańskiego charakteru, w tworzeniu się jej chrześcijańskiej tożsamości. Z naciskiem stwierdził, że Europa potrzebuje świadectwa osób konsekrowanych, ich świętości i służby, czynnego uczestnictwa w działalności ewangelizacyjnej (por. EiE 37). Ich rola, jak zauważył, w procesie ewangelizacji tego kontynentu nie może ulec pomniejszeniu. Swą służbę Ewangelii nadziei osoby konsekrowane realizują – jak z naciskiem stwierdził Jan Paweł II – przez uznanie absolutnego prymatu Boga, czego wyrazem jest złożenie siebie Bogu w darze, ciągłe nawracanie się i ofiarowanie swego życia Bogu w kulcie duchowym, dawanie świadectwa ewangelicznego braterstwa, ogarnianie troskliwą opieką najbardziej potrzebujących, gotowość do wzięcia udziału w misji *ad gentes*, w ewangelizacji innych kontynentów (por. EiE 38).

Jan Paweł II sporo uwagi poświęcił w adhortacji apostołskiej *Ecclesia in Europa* także ukazaniu zadań stojących na początku nowego tysiąclecia przed

świeckimi uczestnikami dzieła nowej ewangelizacji. Z naciskiem podkreślił za ojcami synodalnymi, że i oni mają w pełni uczestniczyć w misji, jaką Kościół pełni we współczesnym świecie (por. EiE 41). Ich zadaniem jest przede wszystkim świadczenie o tym, że „wiara chrześcijańska stanowi jedyną odpowiedź na pytania, jakie życie stawia każdemu człowiekowi i każdej społeczności” (tamże), a ponadto – jak czytamy w omawianym punkcie analizowanej adhortacji – zaszczepianie w świecie wartości Królestwa Bożego, „będącego zapowiedzią nadziei, która nie zawodzi” (tamże), służba dobru wspólnemu, objawianie miłosierdzia Bożego przez posługiwanie wszystkim żyjącym w ubóstwie, dawanie odważnego świadectwa miłości i przebaczenia. Jan Paweł II zauważył również, że wierni świeccy mają realizować swe posłannictwo na rozległym polu polityki, rzeczywistości społecznej, gospodarki, kultury, ekologii, życia międzynarodowego, rodzinnego, zawodowego, oświaty, pracy i cierpienia. Szczególnie wymowne jest to, co zostało powiedziane w *Ecclesia in Europa* o roli kobiet, o charakterze ich posłannictwa w prowadzonym przez Kościół w Europie dziele nowej ewangelizacji (por. EiE 42-43). Z wypowiedzi tej jasno wynika, że zadaniem kobiet w dziele tej formy ewangelizacji, po przekroczeniu przez Kościół progu III tysiąclecia, jest dawanie świadectwa Ewangelii, służenie Ewangelii nadziei. Jan Paweł II zwrócił uwagę na wkład kobiet w to dzieło poprzez fizyczne, jak i duchowe ich macierzyństwo i prowadzone przez nie dzieło wychowania, katechezę, świadczenie miłosierdzia, bogactwo swego życia duchowego, życie modlitwne, doświadczenie mistyczne i pozostawianie pism bogatych w ewangeliczną mądrość, przyczynianie się do budzenia nadziei (por. EiE 42). Dla ułatwienia kobietom spełnienia ich posłannictwa w służbie nowej ewangelizacji, konieczne jest promowanie w Kościele godności kobiet, umożliwianie im wzięcia udziału w jego życiu i misji, a szczególnie dowartościowanie misji, jaką pełnią, będąc małżonkami i matkami oraz poświęcając się życiu rodzinnemu (por. EiE 43).

Należy zauważyć, że Jan Paweł II w związku z dziełem nowej ewangelizacji, prowadzonym przez Kościół po zakończeniu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, zwrócił szczególnie baczną uwagę na zadania stojące przed biskupami. Wyszczególnienie tych zadań i ich analiza zawiera się w posynodalnej adhortacji apostoelskiej *Pastores gregis* (o biskupie, słudze Ewangelii Jezusa Chrystusa dla nadziei świata), ogłoszonej przez Jana Pawła II 16 października 2003 r. Ojciec Święty stwierdził w tym dokumencie, że biskup m.in. ma być „wiernym tłumaczem słowa i prawa Bożego” (PG 12), „nauczycielem wiary i heroldem Słowa” (por. PG, rozdz. III [nr 26-31]), ma głosić Ewangelię (PG 26), śmierć i zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa (PG 28), ma „być

słuchaczem i strażnikiem Słowa” (tamże), tj. strzec wiary w nowym Ludzie Bożym (por. PG 31). W odpowiedzi na aktualne wyzwania biskupi mają m.in. wyzwolić w sobie odwagę i mieć nadzieję (por. PG 66), angażować się na rzecz wprowadzenia i umocnienia sprawiedliwości i pokoju (por. PG 67), i to w całym świecie (por. PG 68). Powinni odznaczać się wielką troską o człowieka (por. PG 70), szacunkiem wobec każdego (PG 69), także o migrantów (por. PG 72), poszanowaniem środowiska i ochroną stworzenia (por. PG 70).

Jak zauważył Jan Paweł II, ważną rolę w ewangelizacji pełnią szkoły katolickie (por. EiE 59). Przypomniat, że także one mają wychowywać młodych do wiary (por. EiE 59). Ponadto wyraził życzenie, by również media, którym trzeba poświęcić baczną uwagę, wzięły czynny udział w tym dziele (por. EiE 63).

Ogólnie rzecz ujmując, Jan Paweł II stwierdził w adhortacji apostołskiej *Ecclesia in Europa*, że Kościół w III tysiącleciu ma być głosicielem Ewangelii nadziei, orędzia prawdy, o której Jezus Chrystus powiedział, iż ona wyzwala (por. EiE 66). Głoszenie tej Ewangelii ma się odbywać przez sakramenty, liturgię i całe życie (por. tamże). Kościół ma głosić i wyznawać swego Pana oraz Mu służyć (por. EiE 67). Ponieważ niezwykle wielkie znaczenie dla głoszenia Ewangelii nadziei ma dzień Pański, należy odnaleźć najgłębszy sens niedzieli (por. EiE 81, 82). Ważnym zadaniem stojącym przed wiernymi ma być odzyskiwanie nadziei przez ich przystępowanie do sakramentu pokuty i pojednania oraz Eucharystii (por. EiE 76), jak również pomaganie innym w odzyskiwaniu nadziei, przez podprowadzanie ich do osobistego doświadczenia Bożego miłosierdzia (por. tamże). Służbę Ewangelii nadziei, jak mocno zaakcentował to Jan Paweł II w analizowanej adhortacji, Kościół ma pełnić przez kroczenie drogą prowadzącą „poprzez ewangelizujące miłosierdzie, wielopoziomowy wysiłek służby, zdecydowanie na wielkoduszność bez wytechnienia i bez granic” (EiE 83), dawanie świadectwa miłości, „które samo z siebie ma wewnętrzną moc ewangelizującą” (EiE 84). Służba Ewangelii nadziei to służba człowiekowi w społeczeństwie, m.in. przez przywracanie ubogim nadziei (por. EiE 86), troskę o chorych (por. EiE 88), głoszenie prawdy o małżeństwie i rodzinie oraz wspieranie rodziny, czy podjęcie wysiłku na rzecz wychowania młodych – także narzeczonych – do miłości (por. EiE 90, 91), umacnianie solidarności i pokoju w świecie (por. EiE 111), promowanie i urzeczywistnianie solidarności (por. EiE 112), troskę o to, by w Europie – i poza nią – wszyscy poddawali się działaniu Boga (por. EiE 116).

IV. UWARUNKOWANIA SKUTECZNOŚCI REALIZACJI PRZEZ WIERNYCH DZIEŁA NOWEJ EWANGELIZACJI

Na obecnym etapie dziejów Kościoła, tj. na początku nowego stulecia i tysiąclecia, wielkim zadaniem, które sobie postawił, jest wzmoczenie wysiłku na polu ewangelizacji, i to realizowanej w ramach misji *ad gentes*, jak i działalności, zwanej nową ewangelizacją²⁹. Oprócz dostrzeżenia konieczności ewangelizacji nazwanej „nową”, czyli jej przyczyn, a także poznania tego, czym ma być, w jaki sposób i przez kogo oraz gdzie, według jakich zasad ma być realizowana, ważne jest przeanalizowanie warunków, od spełnienia których zależy skuteczność tego dzieła³⁰. Bogactwo treści nauczania Jana Pawła II na jej temat pozwala bez większego trudu ustalić uwarunkowania dzieła, do urzeczywistnienia którego Ojciec Święty wezwał wszystkich wiernych.

Należy od razu zauważyć, że i do nowej ewangelizacji odnoszą się spostrzeżenia poczynione przez tych, którzy szukali w przeszłości dróg skutecznego działania, sposobów działania zapewniających mu powodzenie. Generalnie można powiedzieć, że tym, co gwarantuje powodzenie, jest: ciągłość pracy, celowość działania i posiadanie przez tego, kto przystępuje do działania odpowiednich dyspozycji, harmonii duchowej³¹. Pierwszy warunek mówi o potrzebie wytrwałości w działaniu, cierpliwego i ustawicznego kontynuowania rozpoczętego dzieła, o potrzebie zdobywania się na długotrwały wysiłek, na pracę, która będzie prowadzona dopóty, dopóki nie doprowadzi do osiągnięcia zamierzonego celu. Drugi warunek powodzenia w działaniu, to znajomość celu, ukierunkowanie na konkretny cel, celowość podjętego wysiłku, dzieła, posiadanie stałego ukierunkowania. Trzeci warunek dotyczy tego, by w osobie działającej była harmonia, równowaga duchowa, którą daje zgodność intelektu i woli, równowaga pomiędzy myślą i czynem, a także pomiędzy uczuciem a rozumem.

Wymienione powyżej warunki powodzenia są ze sobą ściśle powiązane. Ta klasyczna zasada powodzenia w działaniu nabiera szczególnego sensu

²⁹ Por. *List pasterski Episkopatu Polski o nowej ewangelizacji*. Wystosowany 29.01.1992 r., „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 13(1992), nr 5, s. 55-56.

³⁰ K. P a w l i n a, *Nowa ewangelizacja i jej realizacja w Polsce po 1989 roku*, Warszawa 1995; J. R a t z i n g e r, *Nowa ewangelizacja Europy*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 22(2001), nr 6, s. 35-39.

³¹ Por. F. K o n e c z n y, *Więcej dobrobytu*, Warszawa 2006, s. 22-25.

w życiu ludzi wiary. Uwzględniona w dziele nowej ewangelizacji, prowadzonym przez wiernych, może przynieść wielkie owoce. Dzieło to domaga się ciągłości pracy ewangelizacyjnej, jest w nim wyraźnie określony cel podjętego działania, którym jest przeciwstawienie się procesowi dechrystianizacji, naprawienie tego, co on zniszczył, odbudowa tkanki kościelnej i chrześcijańskiej tkanki społecznej, uformowanie nowego człowieka i nowego społeczeństwa, budowa cywilizacji miłości, przyczynienie się do nadejścia wiosny chrześcijaństwa, ożywienie działalności zbawczej *ad intra* i *ad extra* Kościoła, ożywienie w wiernych pragnienia świętości, pogłębienie ich życia duchowego, zdynamizowanie misji *ad gentes*, powiększenie wspólnoty zbawienia.

Analiza nauczania Jana Pawła II na temat nowej ewangelizacji pozwala bez trudu zauważyć, że wielką rolę przywiązywał on do pogłębienia w wiernych wiary, umocnienia w nich nadziei i rozpalenia w ich sercach jak największego płomienia miłości do Boga i do bliźnich. W cnotach tych Ojciec Święty widział podstawowy warunek skuteczności dzieła nowej ewangelizacji. Dlatego też w toku przygotowań do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 położył tak wielki nacisk na to, by w wiernych pogłębiło się życie teologalne. W ogłoszonym w 1994 r. Liście apostolskim *Tertio millennio adveniente*, zawierającym program bezpośrednich przygotowań do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, mocno podkreślił to, że założonym owocem tych przygotowań i obchodu jubileuszu miało być utwierdzenie w dzisiejszych chrześcijanach wiary w Boga, który objawił się w Chrystusie, umocnienie nadziei, wyrażającej się w oczekiwaniu na życie wieczne i ożywienie miłości, czynnie służącej braciom (por. TMA 31). Tak więc za pierwszoplanowy cel Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 Ojciec Święty uznał w przytoczonym dokumencie „ożywienie wiary i świadectwa chrześcijan” (TMA 42). Wiara ukazuje człowiekowi cel życia, wraz z nadzieją i miłością pobudza go ustawicznie do pracy nad sobą, do realizacji świętości, gwarantuje więc ciągłość tej pracy oraz właściwe ukierunkowanie w życiu, staje się źródłem dobrego nastawienia, pełniącego funkcję inicjującą, ukierunkowującą i dynamizującą ludzkie działanie, a także pomaga zachować równowagę duchową. Cnoty te zapewniają więc także skuteczność działania na polu ewangelizacji, również nowej. Na pewno ożywieniu wiary i świadectwa chrześcijan, którego skuteczności służy rozbudzanie – jak to mocno podkreślił Jan Paweł II w adhortacji apostolskiej *Tertio millennio adveniente* – w wierzącym prawdziwej tęsknoty za świętością, mocnego pragnienia nawrócenia i osobistej odnowy „w klimacie żarliwej modlitwy i solidarności z bliźnimi, zwłaszcza z tymi najbardziej potrzebującymi” (TMA 42), służyło wezwanie przez niego wiernych – w listach *Rosarium Virginis Mariae* (por. RVM 9-25) czy *Novo millennio ineunte* (por. NMI 16-28) – do

kontemplowania oblicza Chrystusa cierpiącego i zmartwychwstałego, oraz – w encyklice *Ecclesia de Eucharystia* (EdE 53-62) i w Liście apostolskim *Mane nobiscum Domine* (por. MND 6-9) – do pobożności eucharystycznej, do adoracji Chrystusa eucharystycznego. Jak to już zauważono, również papież Benedykt XVI pobudza wiernych do zaangażowania się w dzieło ewangelizacji, pogłębiając ich wiarę, umacniając nadzieję i rozpalając w nich miłość do Boga i do bliźnich, m.in. treścią encykliki *Deus caritas est* (o miłości chrześcijańskiej), ogłoszonej 25 grudnia 2005 r., a także encykliki *Spe salvi* (o nadziei chrześcijańskiej), którą ogłosił 30 listopada 2007 r.

Mówiąc o uwarunkowaniach skuteczności dzieła ewangelizacji, należy podkreślić, że zależy ona z pewnością także od stopnia poznania programów realizacji tego dzieła, opracowywanych przez duszpasterzy i we współpracy z nimi przez wiernych świeckich, zawartych w dokumentach kościelnych, jak również od stopnia uświadomienia sobie przez poszczególnych wiernych konieczności wzięcia odpowiedzialności za skuteczność tego dzieła. Oczywiście, nie można sobie wyobrazić skuteczności nowej ewangelizacji bez współdziałania ze sobą wszystkich wiernych, szczególnie bez współpracy duchownych i świeckich. Ponieważ podstawową przesłanką i zasadniczym warunkiem skuteczności ewangelizacji jest głębia życia duchowego, wypełnienie wezwania wiernych do nowej ewangelizacji przyniesie upragnione owoce, jeśli będą oni dążyć do świętości, wejdą na drogę jej realizacji. Prawdziwy bowiem misjonarz – jak zauważył Jan Paweł II w encyklice *Redemptoris missio* (o stałej aktualności posłania misyjnego) – to święty (por. RMis. 90). Na pewno skuteczność dzieła nowej ewangelizacji zależy od tego, czy jego uczestnicy będą żyli duchowością misyjną, charakterystyce której Jan Paweł II poświęcił w encyklice *Redemptoris missio* cały rozdział VIII (por. RMis 87-91). Ta skuteczność zależy z pewnością także od otwartości wszystkich wiernych na nauczanie Kościoła na temat założeń nowej ewangelizacji i odniesienia przez nich treści tego nauczania do siebie, a także na naukę na temat miejsca w Kościele i zadań spoczywających na poszczególnych wiernych, zawartą m.in. w adhortacjach apostolskich, będących owocem obrad Zgromadzenia Synodu Biskupów, czy synodów kontynentalnych i krajowych, które miały miejsce po Soborze Watykańskim II, szczególnie podczas pontyfikatu Jana Pawła II, trwającego prawie dwadzieścia siedem lat.

Ponieważ pierwszym podmiotem ewangelizacji jest Duch Święty, na pewno zasadniczym warunkiem owocności dzieła nowej ewangelizacji jest wierność Jego natchnieniom, poddanie się Jego działaniu, wyrażenie zgody na to, by On prowadził tego, kto pragnie podjąć papieskie wezwanie do nowej ewangelizacji, otwartość na światło i moc tego Ducha, do czego zresztą zwywał Jan

Paweł II we wspomnianej encyklice *Redemptoris missio* (por. RMis 87) i co jest jedną z fundamentalnych cech duchowości misyjnej. Do zasadniczych warunków skuteczności dzieła nowej ewangelizacji trzeba też zaliczyć życie duchowością eucharystyczną, gdyż Eucharystia jest zasadą i programem „misji” (por. MND 24-28), źródłem i szczytem życia i misji Kościoła (EiE 21-25). Kiedy szuka się dróg uskutecznienia dzieła nowej ewangelizacji, warto więc – i trzeba – uwzględnić w swym życiu wymowę zakończenia treści pierwszej encykliki Jana Pawła II, zatytułowanej: *Redemptor hominis* (Odkupiciel człowieka), ogłoszonej 4 marca 1979 r., w którym wezwał wiernych do życia duchowością wieczernikową, tj. do trwania, jak apostołowie, niezłomie wraz z Maryją, Królową Apostołów, na modlitwie błagalnej o dar Ducha Świętego i w ten sposób przysposobiania się do spełnienia swego posłannictwa (por. RH 22).

ZAKOŃCZENIE

Analiza wyzwań stojących przed Kościołem w związku z pilną potrzebą realizacji przez jego członków dzieła nowej ewangelizacji pozwala stwierdzić, że Jan Paweł II, który je zainicjował, poświęcił mu niezwykle wiele uwagi i do końca trwania swego pontyfikatu starał się pomóc wiernym jak najskuteczniej w nim uczestniczyć. Wezwanie do realizacji przez cały nowy Lud Boży dzieła nowej ewangelizacji jest ciągle aktualne i z powodu pogłębienia się dotychczasowych i pojawienia się nowych zagrożeń, na które odpowiedzią miała być ta właśnie forma ewangelizacji, a także w świetle nauki głoszonej przez Jana Pawła II po zamknięciu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 i nauczania Benedykta XVI, zwłaszcza jego dwóch pierwszych encyklik. Dzieło nowej ewangelizacji było jedną z głównych inicjatyw Jana Pawła II, a nauczanie na ten temat jest jednym z zasadniczych tematów przez niego podejmowanych. Zapoznanie się uczestników tego dzieła z nauczaniem Jana Pawła II na jego temat na pewno nie tylko pobudzi ich do spełnienia zadań z tym związanych z większym zapałem, do wytrwałości w tej pracy apostolskiej, a także ułatwi jej wykonanie, gdyż proponuje sposoby rozwiązywania napotykanych problemów i wskazuje najważniejsze narzędzia potrzebne do skutecznego działania, a także pola, na których potrzebny jest czyn apostolski. Jan Paweł II widział w pogłębieniu życia duchowego niezbędny warunek skuteczności dzieła ewangelizacji, także nowej, ale też owoc przystąpienia do jego realizacji i wytrwałego pełnienia. Głębokie wejście w zagadnienie wyzwań

stojących przed wiernymi po wejściu przez Kościół w III tysiąclecie, dokonane poprzez analizę magisterium Jana Pawła II na temat nowej ewangelizacji, budzi w tym, kto tego dokonuje, nadzieję, że ten program odpowiedzi na zagrożenia, które wymagają reakcji na nie nowego Ludu Bożego, zaowocuje odnową wszystkiego w Chrystusie, urzeczywistnieniem się cywilizacji miłości i życia.

BIBLIOGRAFIA

- A l b e r o n i R., Wygnać Chrystusa!, tł. A. Żdzarska, Izabelin–Warszawa: Rosikon Press 2007.
- B e n e d y k t XVI, Ewangelia zadaniem wszystkich, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 27(2005), nr 2, s. 31.
- B u t t i g l i o n e R., Etyka wobec historii (Biblioteka Ethosu, X), red. A. M. Wierzbicki, Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 2005.
- D r ą ż e k Cz., Jan Paweł II – wskazania na trzecie tysiąclecie, Kraków 2001.
- G ó ź d ź K., Wstęp: Narodziny Nowej ewangelizacji, w: Nowa ewangelizacja odpowiedzią na wyzwania obecnego czasu, red. K. Gózdź, Lublin 1993, s. 3-6.
- J a n P a w e ł II, Adhortacja apostolska *Christifideles laici* (o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II), 1988.
- J a n P a w e ł II, Adhortacja apostolska *Familiaris consortio* (o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym), 1981.
- J a n P a w e ł II, Adhortacja apostolska *Ecclesia in Africa* (o Kościele w Afryce i jego misji ewangelizacyjnej u progu roku 2000), 1995.
- J a n P a w e ł II, Adhortacja apostolska *Ecclesia in America* (o spotkaniu z żyjącym Jezusem Chrystusem, drogą do nawrócenia, komunii i solidarności w Ameryce), 1999.
- J a n P a w e ł II, Adhortacja apostolska *Ecclesia in Asia* (o Jezusie Chrystusie, zbawicielu i o Jego posłannictwie miłości i służby w Azji: *Aby miały życie i miały je w obfitości* [J 10, 10]), 1999.
- J a n P a w e ł II, Adhortacja apostolska *Ecclesia in Europa* (o Jezusie Chrystusie, który żyje w Kościele jako źródło nadziei dla Europy), 2003.
- J a n P a w e ł II, Adhortacja apostolska *Ecclesia in Oceania* (o Jezusie Chrystusie i ludach Oceanii: iść Jego drogą, głosić Jego prawdę, żyć Jego życiem), 2001.
- J a n P a w e ł II, Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis* (o formacji kapłanów we współczesnym świecie), 1992.
- J a n P a w e ł II, Adhortacja apostolska *Pastores gregis* (o biskupie, służde Ewangelii Jezusa Chrystusa dla nadziei świata), 2003.

- J a n P a w e ł II, Adhortacja apostołska *Redemptionis donum* (o konsekracji zakonnej w świetle tajemnicy odkupienia), 1984.
- J a n P a w e ł II, Adhortacja apostołska *Vita consecrata* (o życiu konsekrowanym i jego misji w Kościele i w świecie), 1996.
- J a n P a w e ł II, Encyklika *Dives in misericordia* (o Bożym Miłosierdziu), 1980.
- J a n P a w e ł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia* (o Eucharystii w życiu Kościoła), 2003.
- J a n P a w e ł II, Encyklika *Redemptor hominis* (Odkupiciel człowieka), 1979.
- J a n P a w e ł II, Encyklika *Redemptoris missio* (o stałej aktualności posłania misyjnego), 1990.
- J a n P a w e ł II, Europa wymaga na nowo pracy misyjnej [Przemówienie wygł. 30.03.2001 r.], „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.) 22(2001), nr 5, s. 28-29.
- J a n P a w e ł II, Kontemplacja Jezusa warunkiem skutecznego głoszenia Ewangelii [Orędzie na Światowy Dzień Misyjny 2001 r., ogł. 3.06.2001 r.], „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.) 22(2001), nr 7-8, s. 4-6.
- J a n P a w e ł II: Krzyż nowohucki nowym nasieniem ewangelizacji, w: t e n ż e, Nauczanie papieskie, t. II, 1, przygotowali do druku: E. Weron, A. Jaroch, Poznań: Pallottinum 1990, s. 700-704.
- J a n P a w e ł II, List apostołski *Mane nobiscum Domine* (na rok Eucharystii [X 2004 r. – X 2005 r.]), 2004.
- J a n P a w e ł II, List apostołski *Novo millennio ineunte* (na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000), 2001.
- J a n P a w e ł II, List apostołski *Tertio millennio adveniente* (w związku z przygotowaniem Jubileuszu Roku 2000), 1994.
- J a n P a w e ł II, Misja apostołska zakonów żeńskich, „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.) 4(1983), nr 5-6, s. 25-26.
- J a n P a w e ł II, Misja ewangelizacyjna prezbiterów, „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.) 14(1993), nr 7, s. 40.
- J a n P a w e ł II, Nauczajcie z głęboką wiarą i umacniajcie nadzieję, „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.) 13(1992), nr 12, s. 10-12.
- J a n P a w e ł II, Nowa ewangelizacja [Homilia wygł. w Salto, 9.05.1988 r.], „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.) 9(1988), nr 5, s. 20.
- J a n P a w e ł II, Nowa ewangelizacja najpilniejszą potrzebą Kościoła, „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.) 21(2000), nr 2, s. 40-42.
- J a n P a w e ł II, Nowa ewangelizacja, postęp człowieka, kultura chrześcijańska [Przemówienie wygł. w Santo Domingo, 12.10.1992 r.], „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.) 13(1992), nr 12, s. 22-31.
- J a n P a w e ł II, Pasterz idzie przed trzodą, „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.) 6(1985), nr nadzw. I, s. 18-19.
- J a n P a w e ł II, Posłannictwo młodzieży w Kościele i świecie [Homilia wygł. w Denver, 14.08.1993 r.], „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.) 14(1993), nr 11, s. 25-26.
- J a n P a w e ł II, Prowadźcie dzieło nowej ewangelizacji [Przemówienie wygł. 23.03.2001 r.], „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.), 22(2001), nr 5, s. 27-28.

- J a n P a w e ł II, Rozbudzajcie w Kościele ducha misyjnego [Przemówienie wygł. 11.05.2001 r.], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 22(2001), nr 7-8, s. 51-52.
- J a n P a w e ł II, Rozliczne sposoby służenia Ewangelii, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 4(1984), nr 9, s. 12.
- J a n P a w e ł II, Sekularyzacja i ewangelizacja w dzisiejszej Europie, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 6(1985), nr 10-12, s. 15-16.
- J a n P a w e ł II, Wezwani do głoszenia Ewangelii aż po krańce ziemi [Homilia wygł. 5.05.2001 r.], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 22(2001), nr 7-8, s. 16-18.
- J a n P a w e ł II, Wobec nowych potrzeb ewangelizacji, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 6(1985), nr nadzw. II, s. 25.
- J a n P a w e ł II, W służbie Ewangelii [Przemówienie wygł. 13.02.2001], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 22(2001), nr 4, s. 37-38.
- J a n P a w e ł II, Wszyscy mamy uczestniczyć w działalności misyjnej Kościoła [Przemówienie wygł. 20.01.2001 r.], „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 22(2001), nr 4, s. 32-33.
- K o n e c z n y F., Więcej dobrobytu, Warszawa: Wydawnictwo Hobbysta 2006, s. 22-25.
- Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, w: Sobór Watykański II, Konstytucje. Dekrety. Deklaracje, Poznań: Pallottinum 1968.
- L e h m a n n K., Czym jest Nowa ewangelizacja Europy?, tł. A. Bławat, w: Nowa ewangelizacja (Kolekcja „Communio”, t. VIII), red. L. Balter, S. Dusza, F. Mickiewicz, S. Stancel, Poznań: Pallottinum 1993, s. 67-74.
- L e w e k A., Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II, t. I-II, Katowice: Księgarnia św. Jacka 1995.
- List pasterski Episkopatu Polski o nowej ewangelizacji. Wystosowany 29.01.1992 r., „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 13(1992), nr 5, s. 55-56.
- M o l l H., „Katechizm Kościoła Katolickiego” jako narzędzie nowej ewangelizacji, tł. L. Balter, „Communio” 14(1994), nr 4, s. 19-35.
- Nowa ewangelizacja (Kolekcja „Communio”, t. VIII), red. L. Balter, S. Dusza, F. Mickiewicz, S. Stancel, Poznań: Pallottinum 1993.
- Nowe horyzonty w historii Kościoła i ludzkości, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 13(1992), nr nadzw. I, s. 18-19.
- P a w l i n a K., Nowa ewangelizacja i jej realizacja w Polsce po 1989 roku, Warszawa: Wydawnictwo Sióstr Loretanek 1995.
- P h i l i p p e M.-D., Trzy mądrości, przeł. A. Kuryś, Kraków: Wydawnictwo Karmelitów Bosych 2008.
- P i w o w a r s k i W., Tło społeczno-polityczne i religijno-kościelne punktem wyjścia „Nowej Ewangelizacji”, w: Nowa ewangelizacja odpowiedzią na wyzwania obecnego czasu, red. K. Góźdź, Lublin 1993.
- Przemówienie Ojca Świętego Jana Pawła II do Rady Konferencji Episkopatów Ameryki Łacińskiej (CELAM), „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 4(1983), nr 4, s. 29-30.
- R a t z i n g e r J., Nowa ewangelizacja, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 22(2001), nr 6, s. 35-39.

- R a t z i n g e r J., Raport o stanie wiary, przeł. Z. Oryszyn, Warszawa-Struga: Wydawnictwo Michalineum 1986.
- R a t z i n g e r J., Sól ziemi. Chrześcijaństwo i Kościół na przełomie tysiącleci. Z kardynałem rozmawia Peter Seewald, przekład G. Sowiński, Kraków: Znak 1997.
- R u i n i C., Nowa ewangelizacja Europy, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 13(1992), nr 1, s. 10-12.
- S e r e m a k W., Miłosierdzie Boże a nowa ewangelizacja. Znaki czasu, Lublin: Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 2001.
- W o j t y ł a K., Ewangelizacja współczesnego świata, w: Chrześcijaństwo żywych (W nurcie zagadnień posoborowych, t. VIII), praca zbiorowa pod red. B. Bejze, Warszawa: Wydawnictwo Sióstr Loretanek 1976, s. 59-82.

CHALLENGES THAT THE FAITHFUL FACE IN CONNECTION WITH
THE URGENT NEED OF REALIZATION OF THE NEW EVANGELIZATION
BY THE CHURCH IN THE THIRD MILLENNIUM

S u m m a r y

The author of the article shows that challenging the new God's People to participate in the work of evangelization that is called "new" is still topical, because of the intensification of old threats and appearance of new ones, to which the evangelization was supposed to be a response. It is also current in the light of John Paul II's teaching preached after the year 2000 and Benedict XVI's teaching, especially the teaching contained in his first two encyclicals.

Paragraph I of the article talks about the origin, need and significant assumptions of the new evangelization. In the next one the topicality is demonstrated of the challenge directed to the faithful to put it into effect, and in the last one tasks are listed that those who work on the new evangelization face after the Church entered the third millennium. The author pays close attention to the fact that the necessity to intensify one's spiritual life is their essential task, as it is a special condition of efficiency of the work of the new evangelization.

Translated by Tadeusz Karłowicz

Słowa kluczowe: Nowa ewangelizacja, podmioty nowej ewangelizacji, uwarunkowania nowej ewangelizacji, zadania wiernych w dziele nowej ewangelizacji, nauczanie Jana Pawła II na temat nowej ewangelizacji.

Key words: new evangelization, subjects of the new evangelization, determinants of the new evangelization, the faithful's tasks in the work of the new evangelization, John Paul II's teaching on the new evangelization.